

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Eene begrafenis onder de Gereformeerde Hollandische Amerikanen.

II.

In mijn vorig artikel beschreef ik eene begrafenis onder ons Gereformeerde volk van Holland-schen huize in N.A. voor zoover het de betreffende plichtigheid geldt in het sterfhuis verricht. Veronderstellende dat het kerkgebouw gebruikt wordt, wat dan?

Menigmaal, ja zeer zeker in de meeste gevallen, grijpt zulks daarin plaats. Heel anders dan met huwelijksplechtigheden. Slechts bij uitzondering trouwt men in de kerk. En dat nog wel terwijl allerlei pronunciamientos van kerkeraden, Classes en Synode ten gunste van kerkelijke inzegening zijn uitgesproken. Maar met de begrafenis is dat juist andersom.

De kerkenorde der Chr. Geref. Kerk luidt in Art. 65: „Lijkpredikatiën of lijkdiensten zullen niet worden ingesteld”. Doch men onderscheidt tusschen bovengenoemde zaken en „het houden van toespraken in sterfhuis of kerkgebouw, en lijkpredikatiën”.

Echter met de stipulatie erbij: „Het blijk dat de toespraak geen Dienst des Woords is, en dat de samenkomst van familie en vrienden in huis of kerkgebouw geen samenkomst der Gemeente is”.

Misschien komt dat den lezers in Nederland wel een weinig voor als eene onderscheiding die erg fijn is. Men zij echter gerust gesteld wat aangaat het verschil in den aard der samenkomst bij begrafenis. De plichtigheid wordt inderdaad onder ons verricht zonder oplegging van den zegen bij het begin en zonder de benedictie aan het einde.

Wel wat erger komt het te staan, vreezen we, wat aangaat het brengen van lijken in het kerkgebouw. Ten tijde van den „Terugkeer in 1857 van het verlaten standpunt van 1849”, zooals wij dat hier uitdrukken, werd als één der grieven tegen de „Reformed Church” genoemd, dat men in haar toeliet dat lijken in het kerkgebouw werden gebracht.

Doch daarin is langzaam doch zeker een kentering gekomen. Reeds onze Synode van 1886 verklaarde deze zaak te behoren tot de middelmatige dingen, dus in zich zelf niet ongeoorloofd te achten. De Synode van 1888 verklaarde, of men het in de Gemeenten toelaten zou, zal in het oordeel van den kerkeraad staan.

Welnu, de kentering is langzamerhand doch in de meeste stadskerken volkomen ingetreden. Eerst bracht men de lijken in het portaal van de kerk, als er een was. Toen achterin het gebouw. En ten slotte heeft men in de meeste stadskerken de usantie, tenminste in de laatste jaren in de meeste kerken, om het lijk vlak vóór den predikstoel, of liever het „platform” te brengen. Daar blijft het staan met de kist gesloten, en soms ook geopend, gedurende de toespraak of toespraken. En na afloop daarvan defileert men langs de kist om nog een laatste blik te werpen op het gelaat des overledenen.

Op het kerkhof zelf wordt slechts een kort gebed gedaan. Slechts in het mildere jaargetijde houdt men soms een korte toespraak bij het graf.

En nu zal men misschien wel verwonderd vragen in het land der Vaders, hoe toch deze „afloop der wateren”, zooals het wellicht wordt genoemd, kon plaats grijpen onder ons anders zoo conservatieve Gereformeerde volk in de Unie.

En als antwoord waagt schrijver dezes het om te verklaren dat dit zijns inziens eenigermate is toe te schrijven aan het volgen van het voorbeeld van andere kerken hier te lande. Voorbeelden, telkens en telkens in het oog vallend, trekken meer dan men zich soms zelf bewust is. Doch dat is eene verklaring die het geval niet geheel dekt. Ook wat de leer betreft is het in vele kerkengroepen onzes lands wel wat slap. En toch durven wij beweren dat wij ons nog steeds trouw houden aan de leer der Vaders. Ook al wordt ons Calvinisme maar slecht begrepen hier, en vaak eenzijdig voorgesteld. Neen, onzes bedunkens is het volgen van anderer voorbeeld in dezen grootendeels te wijten aan twee andere zaken. De eerste is dat de behuizing van velen onzes volks vaak te klein is om de scharen te bevatten. Dat is een der hoofdenredenen voor het voorkeur geven aan begrafenisplechtigheden in een kerk.

En de tweede ligt voorzeer in ons Amerikaansche klimaat. Vandaar reeds het bovengenoemde van een korte toespraak bij het graf „in het mildere jaargetijde”. Feit is dat ons klimaat hier, evenals veel in ons volksleven en volksstreven, in extreme valt. In den zomer is het soms erg warm. Om dan lang buiten te staan rondom een geopend graf is niet zeer aangenaam. Doch, en vooral, in den winter is het hier menigmaal zeer koud. In Michigan heeft men maanden lang sneeuw op den grond liggen. Verder het Westen in is het nog veel kouder. Om in winterweder lang op een kerkhof te staan is eenvoudig ondoenlijk. Vooral als men, naar gewoonte, onder het bidden het hoofd ontbloot heeft. Meer, dan één onzer oudere predikanten heeft onder vigne van oude Hollandsche

gewoonten zich een doodelijke koude, en liever, letterlijk waar, een doodelende koude, op het lijf gehaald.

En daarom is men onzes inziens vooral, en noodgedwongen, er langzamerhand toe gekomen om bij begrafenis in de kerk te vergaderen. Ook het steeds meer naar voren brengen van het lijk werd geïnfluenceerd door het bovengenoemde. Doch, hoe dit ook zij — het grijpt in de meeste gevallen onder ons plaats zooals we nu verder zullen trachten te beschrijven.

Ter bepaalder tijd komt de lijkstoet aan bij het kerkgebouw, dat reeds min of meer gevuld is met eene belangstellende schaar van menschen van allerlei slag — kerkelijk meestal, doch ook onkerkelijk — een goede gelegenheid gevend om straks het Evangelie te verkondigen, ook aan hen, die het anders slechts zelden hooren.

De kist wordt uit den lijkswagen genomen en de dragers dragen haar kerkwaarts. Vóór gaat de dienstdoende predikant. De kist wordt nu gezet ter aangewezen plaats, menigmaal vlak voor het spreekgestoelte.

De bloemstukken worden op artistieke wijze geplaatst op en boven en aan den voet zowel als aan de zijden van kist en lijkbaar.

De predikant leest Schriftuurplaatsen voor — soms een geheel kapittel, misschien meestal, of eene reeks van allerlei uitgelezen teksten, precies zooals in het sterfhuis. Er zijn allerlei boekjes daarvoor. Sommigen daarvan zijn door Presbyteriënen of Episcopalen opgesteld — en er zijn keurige verzamelingen onder. Nu volgt een gebed. Daarna menigmaal een gezang door een of meer zangeressen aangeheven, vaak een roerend en hartverheffend geestelijk lied — een zogenaamde „hymn”.

Dan volgt tekstverklaring, gewoonlijk niet lang, en dan de toepassing ervan — een toespraak, min of meer direct gericht aan de treurende nabestaanden. In vele Engelsche kerken zijn die toespraken soms veel te eulogistisch. Het wordt zelfs verhaald van een man die onder de predikatie naar voren trad en het lijk nauwkeurig bekeek, en dat tamelijk lang. Toen de dienstdoende leeraar hem vroeg waarom hij zoo tegen de gewoonte inging, was het leuke antwoord: „Ik wist niet of ik misschien op een verkeerde begrafenis was gekomen. Mijn vriend hier werd zoo heel anders en veel gunstiger door U beschreven dan ik had durven verwachten”. Misschien is dit een legendarisch verhaal. Doch er is helaas wel eens grond voor geweest.

Onder ons volk is men als regel echter nog tamelijk sober in die toespraken. Schrijver dezes heeft wel eens gevreesd dat men in sommige gevallen te lang was voor wat men noemt „menschenvergoding”. Eere toch aan wien, door Gods vrije genade, eere toekomt. Doch soberheid is zeker het veiligste. Alleen wat God zelf prijst is waarlijk geprezen. Ten slotte wordt in de meeste gevallen nog een vermanwoord gericht tot hen die nog geen bevel gaven aan hun huis om te sterven. (Tusschen twee haakjes, menig leeraar haalt Jesaja fontief aan door te spreken: „Bereid uw huis”). Soms treedt nog een ander leeraar op. Heel enkel twee anderen, n.l. in het geval van dooden die vooraanstaande personen waren.

Meer dan eens wordt er nog een lied door zanger of zangers aangegeven. Dan volgt een kort gebed.

Nu treedt de lijkbezorger naar voren. De kist, zoo die gesloten was, wordt opengedaan. De schare wordt uitgenoodigd naar voren te treden om voor het laatste een blik te werpen op het stoffelijk overschot. Meer en meer wordt het gewoonte dat de lijkbezorger of een zijner helpers aan het einde der banken staat om de menschen bank voor bank naar voren te doen treden. Geruischloos, plechtig, defileert men langs het lijk benen. De familie, in de eerste banken gezeten, blijft zitten, tot de schare voorbij is getrokken en huiswaarts getogen, althans voor zoover men zich niet opstelt vóór het kerkgebouw. En nadat het Godshuis zoo goed als ledig is, werpen de nabestaanden nog een blik op het lijk. Meer dan eens een roerend afscheid. Dan — de kist wordt toegesloten. De bloemen uitgedragen. De dragers volgen, wederom voorafgegaan door den dienstdoenden predikant.

Het lijk wordt in den lijkswagen geplaatst, en men begeeft zich per auto kerkhofwaarts — in de orde die men had in den optocht van sterfhuis naar kerkgebouw. Op het kerkhof gekomen is de groeve gereed. Doch zij gelijkt als regel weinig op de graven die men vroeger had op onze begraafplaatsen. Over den grond die uit de grafstede kwam is een tapijt, op gras gelijkend, met de bloemstukken er op, en er rondom. Langs de zijden van het graf zelf is een groen kleed, aan alle zijden, zoodat men de aarde niet ziet. Rondom het graf een dergelijk kunstmatig tapijt. „Men wil het verschrikkelijke van het graf bedekken voor het oog”, zoo mompelde en mompelt soms nog een ouder geslacht. „Men wil den rouwdragenden het smartelijk afscheid zoo zacht mogelijk maken; ze hebben reeds zooveel door te staan”, zoo redeneert men meest.

Schrijver dezes treedt hier niet op als scheidsrechter of beoordeelaar, doch slechts als beschrijver van wat er plaats vindt onder ons. Op kunstige wijze, door middel van katrollen, laat men de kist slechts gedeeltelijk in het graf zakken.

Laat ik hier terloops bijvoegen dat in het graf

zelf, op den bodem, het onderstuk staat van een cemenen of stalen kist, als omhulsel van de eigenlijke doodkist. En op dat omhulsel komt straks een deksel van dezelfde substantie, zoodat het lijk jaren lang niet door het water of iets anders van de buitenzijde af, wordt aangeraakt. En nu, terwijl het bovenste gedeelte van de eigenlijke lijkstaf zoo wat met den beganen grond gelijk is, treedt de dienstdoende predikant naar voren. Hij zelf of de lijkbezorger neemt enkele bloemen in de hand. Onder het uitspreken van „stof zijt gij”, enz., worden de bloemen op het deksel van de kist nedergegooid. Daarna volgt de zogenaamde „committal”. Gewoonlijk wordt met eene vaststaande formule het lijk toevertrouwd aan de aarde en Hem die zich noemde de opstanding en het leven. Daarna een, meestal kort, dankgebed, tenzij er, als bovengenoemd, soms nog een korte toespraak is, als het weder het toelaat.

En met een laatste handdruk en beluiging van sympathie aan de treurende familieleden begeeft men zich auto-waarts en huiswaarts. Geene begrafenis-maaltijden zooals in Nederland beschreven door Koetsveld en anderen, met al de „goede woorden” en, naar ons bescheiden inzicht, op beschrijvingen afgaand, soms onstichtelijke tooneelen erbij.

De naaste familie-betrekkingen alleen begeven zich terug naar het sterfhuis om wat verkwikkingen te gebruiken na de diensten die soms te samen twee tot drie uren duurden. Ook de leeraar gaat naar eigen woning terug. Men laat de treurenden over aan den Grooten en Waren Trooster, om ze later eens te bezoeken en te wijzen op de dingen die Boven zijn.

Zoo ongeveer zijn de begrafenisplechtigheden onder ons Hollandsche Gereformeerde volk in de Vereenigde Staten, vooral wat onze stadskerken betreft.

In de hoop iets geleverd te hebben, dat helpt om ons volk hier beter te doen verstaan, en misschien (durven we dat hopen?) op het een of ander punt te doen navolgen, in Nederland of Zuid-Afrika.

HENRY BEETS.

Grand Rapids, Mich. 26 Oct. 1926.

PERS-SCHOUW.

Roomsche propaganda.

De heer H. Diemer deelt in de „Utr. Kerst.” iets mee over de wijze, waarop Rome propageert onder protestanten en het hen laat doen onder de roomsehen. De heer Diemer is, zoo men weet, directeur van het antirev. dagblad „De Rotterdammer”. Hij schrijft o.m.:

Conferenties voor niet-Katholieken worden van Roomsche zijde sedert jaren gehouden, gelijk men daar ook steeds leetuur ter beschikking heeft voor niet-Katholieken. De advertenties, op deze soort conferenties slande, namen wij tot voor eenige jaren wel op in de Rotterdammer, als ze werden aangeboden. Wij meenden dit ruime standpunt te moeten huldigen, totdat Ds Krop en ook anderen er ons op attenderden, dat de Maasbode advertenties weigerde, waarin Katholieken werden opgeroepen lezingen van protestanten tot bescherming van hun geloof bij te wonen. Wij hebben toen het besluit genomen, dat zoolang van katholieke zijde niet wederkerigheid werd betracht, ook dergelijke advertenties niet meer op te nemen.

De vrijheid is altijd

Independentisme.

In de „Utr. Kh.” bespreekt dr. Kaajan het optreden van ds H. C. v. d. Brink en ds Smelik (Tienhoven), die getracht hebben te Utrecht veld te winnen. Hij beschuldigt beiden van independentisme.

Over ds v. d. Brink schrijft dr. Kaajan:

Natuurlijk heeft Ds van den Brink ook weer zijn independentische gevoelens uitgesteld. Bij hem is nu eensklaps de plaatselijke kerk het een en het al. Ik begrijp waarlijk niet, hoe deze predikant voorheen een benoeming als deputaat van de Synode der Gereformeerde Kerken heeft kunnen aanvaarden, waarbij hij telkens moest ingrijpen in de zaken van Gereformeerde Kerken, die waarlijk niet tot zijn ressort behoorden.

Ds H. C. van den Brink is jaren achtereen deputatus Synodi geweest voor de Zending onder de Joden.

In deze kwaliteit bemoeide hij zich krachtig met dienaren des Woords, die verbonden waren aan andere plaatselijke Kerken dan de zijne, namelijk met de predikanten J. van Nee, (dienaar des Woords te s Gravenhage) en W. J. J. Velders (dienaar des Woords te Amsterdam).

Deze dienaren werden door de predikanten Ds van den Brink c.s. ontboden en kregen hun instructies van hun collega's deputaten Synodi.

Voor mij levert dit optreden van Ds van den Brink c.s. tegenover deze aan de Kerken van Den Haag en Amsterdam verbonden dienaren des Woords geen kerkrechtelijke moeilijkheid op.

Maar hoe Ds van den Brink zijn optreden in dezen rijmen kan met zijn beschouwing van de rechten der plaatselijke kerk is mij een raadsel.

Ook wist Ds van den Brink in zijn Geldersche periode aan de independentische kerkeraden in den Achterhoek zeer goed duidelijk te maken, dat er ook nog zoo iets als meerdere vergaderingen zijn, en dat de besluiten dier meerdere vergaderingen een bindend karakter hebben.

Ja, toen schreef hij, dat dit bindend karakter van

de ma
bare
Woe
is de
gader
In
van k
In
En ov
Ds
len,
ingedr
Dez
Inde
Het
klarins
was
De
onden
Wa
Classi
klarins
Trouw
zijn m
nomen
woord
De
en de
ten gr
den B
gewijd
artikel
kloek

De Da
die bij
zeer va
Wij le

Hoe
de na
tert E
ninger
griper
lykheid
ging
Niet
schuld
dikt,
hij he
Heeret
van z
alles
de on
man
oorde
denis?

Ik heb
dezen
fiantal
gaan. De
„politiek
sproken,
want er
al was h
waarom
dat men
Kersten.
vinden,
Tenzij
hun oog
Maar

Dr. C.
zicht) z
Duinoord
Drente”)

Misk
kerk g
dachte
Bedr
maker
van de
Heel
het tol
dienst
van G
de zin
Zoo

Rooms
zielen,
geboen
voerin
Dooder
brengt
wordt
Rooms
zelfde
zielend

Een b
Amsterda
aldus her